

Salvador Majó i Guerbois, nét i fill de pagesos, com ell mateix es va definir, i que dissortadament ens va deixar el passat 12 de setembre, ens havia fet arribar aquestes notes sobre el conreu i l'exportació de la patata primerenca i els clavells del Maresme.

No cal dir que són molt interessants perquè les va escriure una persona vinculada de ple a la pagesia i a l'exportació.

HISTÒRIA I EVOLUCIÓ DELS CONREUS AGRÍCOLES DEL MARESME (1890-1980)

Abans del 1890, el Maresme estava cobert de garrofers, moltes vinyes, alguns bosquets de pins, i tarongers agres. Les flors dels tarongers agres s'exportaven a França, en unes caixetes petites, per a la perfumeria i la fabricació d'alguns licors.

També hi havia uns quants regadius famosos per la manera com es treballava la terra. Sobretot els de Mataró, situats entre les cases de la ciutat i la riera d'Argentona, a prop del mar. Aquesta línia de cases de pagès era nomenada el Rengle.

Aquesta zona pertanyia fins a mitjan segle XIX al terme d'Argentona, que baixava fins al mar. Així com Cabrera arriba fins a les platges, Argentona també tenia mar. Posteriorment, els ajuntaments de Mataró i Argentona van fer un acord d'intercanvi de terrenys i ara totes les terres al est de la riera, són mataronines.

Fill d'una d'aquelles cases del Rengle, concretament de can Terrades, era el principal protagonista d'aquesta narració Josep Majó i Nonell, conegut per tota la pagesia de Mataró i comarca com a en Pepet Terrades.

Físicament, era un home fort, que als 89 anys, quan va morir, no l'havia visitat mai cap metge.

De caràcter era honrat, molt treballador, inquiet i emprenedor, buscant sempre el progrés i la manera de millorar.

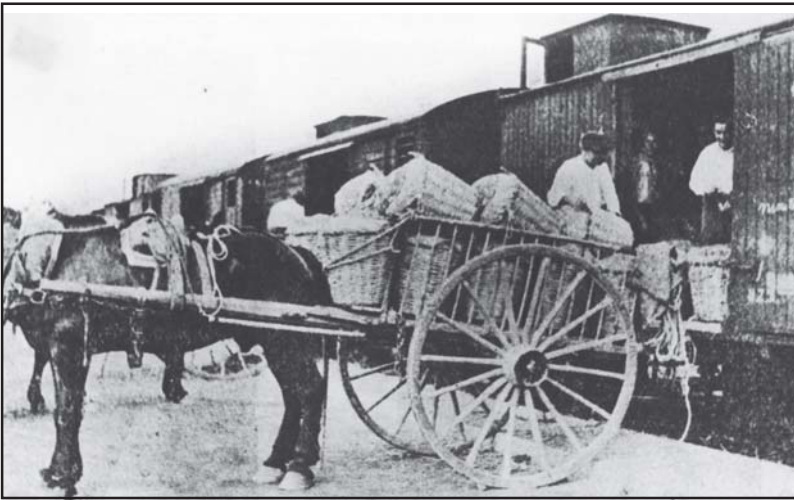
Aquesta inquietud el portà un dia al mercat de Lyon, on enviaven pèsols indians, uns pèsols que es menjaven amb la tabella inclosa, com les mongetes tendres, i que també s'anomenaven pèsols de sopa o caputxins.

Ja fa anys que el cultiu de pèsols ha desaparegut completament.

Al mercat de Lyon va veure una patata allargada i llisa que li va cridar l'atenció i li va agradar molt, perquè aquí les patates eren rodones i amb molt de clots. Automàticament, arrencà l'etiqueta d'un dels sacs i se la posà a la butxaca.

Des de Mataró, va escriure a l'adreça indicada en l'etiqueta, Mr. Eugène Guerbois - Les Mureaux - França, perquè li enviessin un vagó de llavor d'aquelles patates. El Sr. Guerbois va contestar que, com que no tenia el gust de conèixer-lo, calia que primer li enviés l'import de la compra. Així es va fer, i el vagó va arribar a Mataró.

Puc explicar tots aquests petits detalls, perquè qui va arrencar l'etiqueta era el meu avi patern. I, curiosament, el destí va fer després, que qui va enviar el vagó es convertís en el meu avi matern. Aixó, i multitud de converses sobre aquest tema de cultius, que sempre m'ha interessat, amb persones d'edat avançada que havien viscut aquella època, em permet de fer aquesta ressenya amb tota credibilitat.

Carregant coves de patates al tren (c, 1920)
Col·lecció Ramon Arnau.
MASMM Arxiu d'Imatges.

No cal dir que des seguida van sortir més exportadors i comerciants.

L'exportació de patates noves va anar creixent fins a quantitats considerables els anys seixanta i setanta del passat segle.

En aquells temps es va presentar a Europa la plaga de l'escarbat de la patata. Anglaterra, que no l'havia sofert per la seva condició d'illa, va decretar que no podia entrar cap patata al seu país, si abans no havia estat rentada. Per això es va instal·lar enormes màquines de rentar i secar les patates, en els principals llocs de sortida.

L'eufòria de la patata encara va durar uns anys més. Els comerciants exportadors s'ajuntaren en grups associats, per exemple, A.E.P. eren Majó, Floriach, Ganduxer, Matutano i Iborra de València. Altres grups eren IMPROVER, AGRUPATATAS, etc., Exportaven des de Mataró, València, Mallorca i Màlaga.

En Pepet Terrades va sembrar les patates als seus camps, i va donar la resta de la llavor als seus veïns i amics.

El cultiu va ésser un èxit total. Aquella patata, al nostre clima, era molt ràpida. Amb el terreny sorrenc del Maresme, sortia neta, com daurada, molt maca. L'exportació començava vers el vint-i-cinc d'abril i acabava a finals de maig, quan ja collien les seves més al nord.

En Majó, sempre inquiet i agosarat, va convèncer en Guerbois d'enviar patates a Londres i l'èxit va ésser encara més esplendorós. Així el mercat de Londres va esdevenir més important que el de París.

I es van fer famoses les MATARO'S POTATOES.

Els anglesos, tan tradicionals ells, amb els primers sòls de primavera, van agafar el costum de sortir als restaurants i menjar pollastre rostit amb *new potatoes*.

En vista de l'èxit, molts pagesos de secà, aplanaren les vinyes, feren pous, i convertiren les seves finques en regadius. I a plantar patates s'ha dit.

El panorama abans descrit dels garrofers, vinyes, tarongers i pins, va canviar radicalment.

En Josep Majó importava la llavor de la varietat Royal Kidney, i la repartia als seus clients des de Masnou fins a Malgrat, entre els mesos d'octubre i de novembre, i els comprava la collita per l'abril o el maig.

Cove amb pèsols indians (1964)
Fotografia Miquel Sala. MASMM Arxiu d'Imatges.

Collint clavells (1972)
Fotografia Miquel Sala.
MASMM Arxiu d'Imatges.

Hi havia unes colles especialitzades, que generalment eren de gitanos, que es contractaven per cosir coves o sacs a tant la peça.

Es treien un bon jornal, perquè anaven a una velocitat tremenda. Era curiós veure com en tres segons cosien un cove, i en la meitat d'aquest temps, un sac, tal era la seva pràctica i perícia.

El pagès del Maresme podia vendre les seves patates a l'exportador, o bé portar-les al Sindicat de pagesos. En el primer cas, les cobrava de seguida a un preu convingut. En el segon, havia d'esperar la liquidació del Sindicat, una vegada venudes.

Les patates es presentaven, al principi, en grans coves de 50 kgs, amb una tapa de tela de sac, cosida amb cordill. Després va venir el cove de 25 kgs, i finalment el saquet de 25 kgs.

Aquest negoci va anar minvant, a causa de la tremenda competència, no solament de la península, sinó d'altres països que s'anaven sumant a la festa. Com a conseqüència el cultiu de la patata primerenca del Maresme va anar desapareixent.

El que va fer en Josep Majó i Nonell per la patata, ho va fer l'italià Beniamino Farina amb el clavell. Va portar el cultiu d'aquesta flor del seu poble San Remo a la seva finca de Vilassar de Mar.

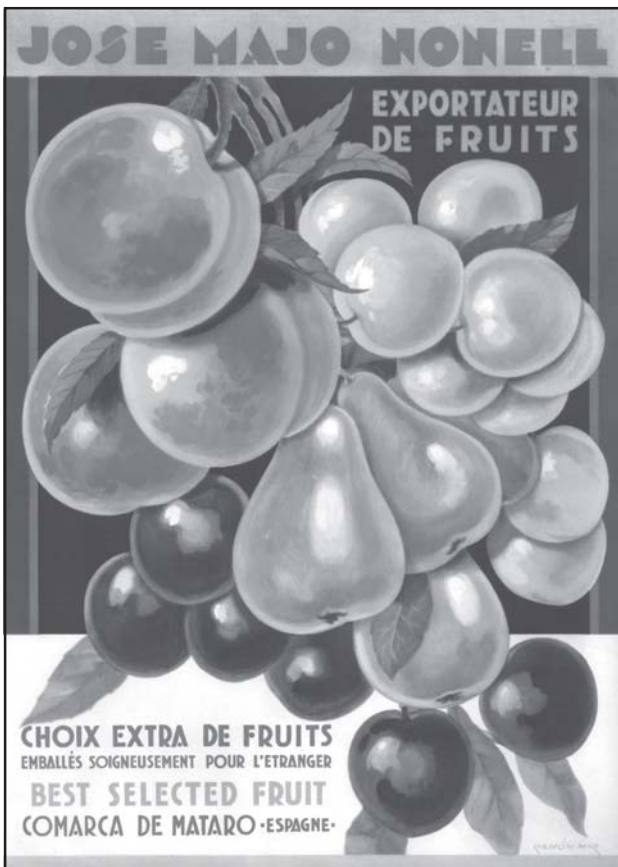
En veure que el clavell era rendible, els pagesos del Maresme van imitar tots els detalls del cultiu d'aquesta flor, orientant-la a l'exportació a la tardor i l'hivern, i tota la comarca es va omplir de cultius de clavell, amb el disgust dels italians que veien que el clavell espanyol els feia una sensible competència.

Per desprestigiar el clavell del Maresme, que era tant o millor que el seu, més d'un exportador italià s'inventà la forma de fer les ofertes així: Clavell extra -Clavell de 1a. -Clavell de 2a. i Clavell de tipus espanyol, forma que jo considero indigna.

Aquest cultiu també ha disminuït considerablement. Es veuen avui dia, ben pocs camps de clavells.

† Salvador Majó i Guerbois

Nét i fill de pagesos i participant actiu de l'exportació de patates, i cultivador i exportador de clavells a Suïssa, Alemanya i Suècia.

Full de propaganda de Josep Majó i Nonell, exportador de fruites, comarca de Mataró, Espanya. Dibuix Ramon Mir.